

Tekst
Sanne Thierens

Alle emoties een spetterend nummer

In musicals worden emoties breed uitgemeten. Maar wat gebeurt er als je die emoties probeert te onderdrukken? Daarover gaat *Een leuk avondje uit*, de nieuwe familievoorstelling van regisseur Jetse Batelaan. Scènes nam een kijkje bij de repetities.

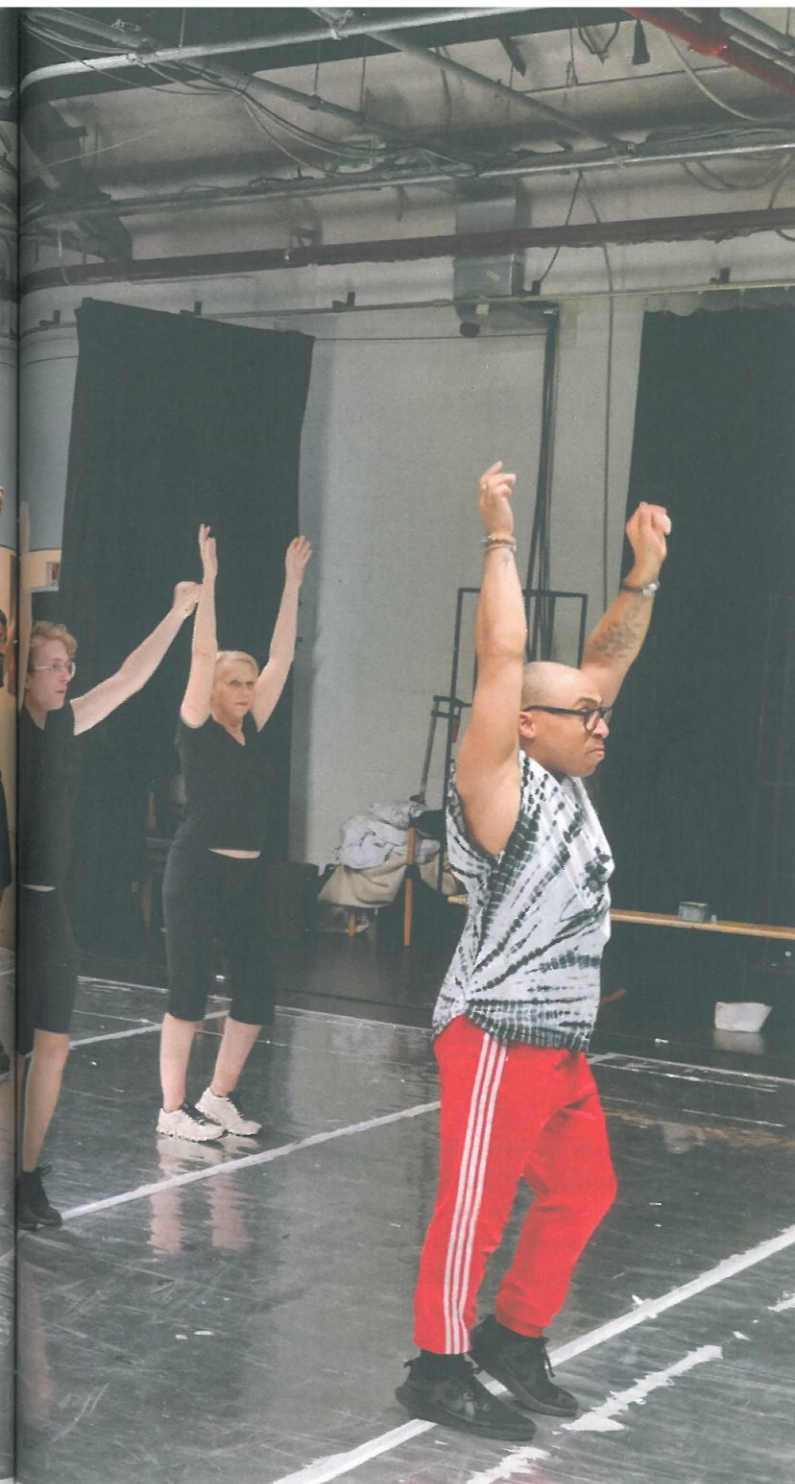

FOTO INGRID DE LAAT

De repetitieruimte van Het Zuidelijk Toneel aan de Ringbaan-Oost in Tilburg. Op een vlakke vloer staat voor een rij spiegels een groep van elf mensen verdeeld over de dansvloer. In het midden, helemaal vooraan, voert choreograaf Christian Celini gekleed in een rode trainingsbroek, tie-dye shirt met donkerblauwe accenten en een bril met zwart montuur een danssequentie uit. Acteurs van verschillende leeftijden, in korte trainingsbroeken en losvallende witte en zwarte shirts met hier en daar een kleurige sporttop of panterblouse, volgen hem op de voet. Uit de speakers klinkt een ritmische beat met daarboven een potente bas en lichtvoetige synthesizerakkoorden. Heupen draaien, lichamen doen pirouettes, handen en armen vormen

september - december 2022

vogue-bewegingen. 'Zo sassy!' knikt de choreograaf goedkeurend. Het doet denken aan de openingsscène van die ene bekende musical, *A Chorus Line*. Dit werk van regisseur Michael Bennett uit 1975 ging de geschiedenis in als dé klassieke ensemblemusical over het musicalvak.

'Musical gaat over vormgegeven emotie'

Hier in Tilburg wordt ook musical gemaakt, maar anders. Een leuk avondje uit is de nieuwe familievoorstelling van Theater Artemis, hetpaleis en Het Zuidelijk Toneel. De gezelschappen bundelden al eerder hun krachten en komen nu voor de tweede keer met een productie voor iedereen vanaf acht jaar en ouder: een musical over emoties en wat er gebeurt als je die probeert te onderdrukken. Het was die thematiek die regisseur Jetse Batelaan tot de keuze voor het musicalgenre bracht. Musical, zegt hij, gaat over vormgegeven emotie. In een musicallied wordt de verhaallijn even stilgelegd om de emotie alle ruimte te geven. Maar wat gebeurt er als die emotie juist wordt onderdrukt? Batelaan onderzoekt het in *Een leuk avondje uit* door een reeks musicalnummers nauwelijks hoorbaar te laten vertolken: op fluisterton. Hij spreekt van een "kaasstolpgevoel": dat wat zich onder de stolp bevindt, is alleen op gedempte wijze hoorbaar. 'Dat vind ik een mooie metafoer voor onderdrukte emotie', zegt Batelaan. 'In de uitvoering van de nummers houden de zangers zich qua dans en expressie totaal niet in, maar wat betreft hoorbaarheid zit er een soort rem op waardoor je er geen grip op hebt.'

Geënceneerd musicalgala

Een leuk avondje uit speelt zich af op een geënceneerd musicalgala waar het ensemble zich op de shownummers stort, terwijl in de coulissen kleine verhaallijnen ontstaan. Het spel met hoorbaarheid wordt verder uitgewerkt aan de hand van de personages die zich rondom het musicalensemble bewegen. Denk aan een technicus, een kleder of een leverancier die nog wat spullen komt brengen. Batelaan: 'Waar het musicalensemble qua geluid besmuikt probeert te doen, zijn de figuren eromheen heel luidruchtig. Het geluid dat zij maken, al is het maar van een snoep-papiertje waarmee geritseld wordt, overstemt de musical die op het toneel wordt uitgevoerd. Daardoor ontstaat een gekke disbalans.' Tot slot spelen de emoties in *Een leuk avondje uit* letterlijk een rol. 'De emoties – zoals verdriet, angst, liefde, schaamte, blijdschap en eenzaamheid – zijn gepersonifieerd; ze komen en gaan in het theater. Zo komt de figuur jaloezie af en toe een kijkje nemen. De personages op het toneel vinden dat heel onrustig en proberen de emoties buiten de deur te houden.' De jongere kijkers in

Tristan van der Lingen: 'Musical maken hoeft niet altijd te gaan als een machine'

FOTO'S SÖFIE KNIJFF

Willemijn Zevenhuijzen: 'Jetse heeft ons nodig'

'Uiterlijk is Een leuk avondje uit een hele dikke show'

het publiek zullen naar verwachting worden ingeschakeld om daarbij een handje te helpen.

Disco met tl

De uitvoerenden van *Een leuk avondje uit* komen uit toneel, mime en natuurlijk ook uit de musical. Zo maakt Rosanne Waalewijn enige momenten nadat Celini de groepschoreografie heeft afgerond een solo-opkomst op de repetitievloer. Ze doet een soepele grand jeté voor het oog van de rest van de groep, die even pauzeert op de tribune met een flesje water. Met de choreograaf bespreekt Waalewijn de volgende passen. Worden het een sprong en pirouette, of gaan ze toch voor een flikflak?

Mylene Waalewijn treedt in Rosannes voetsporen en Celini gooit er nog een klassieke jazzmove tegenaan. Het is nog een beetje zoeken naar de timing, maar als die ten slotte klopt, worden de dansers beloond met een warm applaus van hun collega's. 'Het is lang geleden dat ik iets zó op de tel heb gedaan', zegt actrice Willemijn Zevenhuijzen van Theater Artemis. Ze heeft een achtergrond in mime, maar 'gaat erg lekker op musical'. Haar respect voor musical-performers is door *Een leuk avondje uit* alleen maar toegenomen. 'Voor dansen en zingen moet je heel scherp zijn, wil je je daarna openstellen om te acteren. Dat vraagt best veel', zegt Zevenhuijzen. Dat is geen woord te veel gezegd. Ondanks temperaturen van dertig graden wordt er hard gewerkt in de Tilburgse repetitiezaal. De choreografieën die hier ontstaan, de decorontwerpen van Theun Mosk die op het laptopscherm van regieassistent Tim Verbeek voorbijrollen (denk: showtrappen en lichtjes), de kapstokken met lange glitterkostuums die aan de zijkant van de ruimte geparkeerd staan: uit alles wordt duidelijk dat *Een leuk avondje uit* op-en-top show gaat worden. En dat moet ook, want de belofte luidt dat alle emoties hun eigen spetterende nummer krijgen. Batelaan: 'Uiterlijk is *Een leuk avondje uit* een hele dikke show. Ook het lichtplan is heel showy. Maar door daaroverheen veel werklicht te gebruiken, ontstaat het effect van een disco waar net de tl is aangegaan. Zoiets dempt de show weer een beetje. Dat contrast vind ik fascinerend.'

Jetse Batelaan: 'Die blaadjes zijn een poging van mij om na te denken over de constructie van het stuk'

FOTO INGRID DE LAAT

Atheatrale manier van spelen

Als het gaat om spel is Batelaan minder gericht op het creëren van effecten voor een publiek, stelt Zevenhuijzen, die al jarenlang met hem samenwerkt. 'Er is een verschil tussen uitgesproken zenden en gas terugnemen. Van die ingetogenheid maakt Jetse veel gebruik. Hij doet een beroep op een bijna atheatrale manier van spelen die dicht bij jezelf ligt. Dat betekent dat je veel moet laten. Als je gewend bent om juist veel uit te vergroten is dat soms lastig. Dan denk je: straks verveelt het publiek zich. Je moet echt gas terug durven nemen.' 'Musicalmensen zijn vaak heel *eager* om op de voorgrond te treden en zichzelf te laten zien', vult Tristan van der Lingen aan. De stagiair volgt een musicalopleiding aan de Fontys Hogeschool voor de Kunsten, waar hij wordt klaargestoomd voor het vak. 'Juist door meer te laten, val je op. Dat maakt het spelen in *Een leuk avondje uit* interessant'. Tijdens de repetitie is Batelaan regelmatig rechts van de dansvloer te vinden, gebogen over een stapel papieren. Op de muur voor hem is een aantal blaadjes in rijen met plakband opgeplakt. Erop staan verwijzingen naar de scènes: 'Een poging van mij om na te denken over de constructie van het stuk', licht Batelaan toe. Hij haalt een van de papiertjes van de rij rechts van de muur en verplaatst die naar links. Terwijl de choreograaf en de uitvoerenden zich een weg door de dans banen, loopt Batelaan af en toe terug naar de muur om de opzet nogmaals te bestuderen

of iets te verhangen. Over een week wil hij gaan werken met 'een hypothese van wat de voorstelling als geheel zou kunnen worden'. Het is een andere manier van creëren dan gangbaar is bij commerciële musicals, waar het script al ruimschoots af is als de korte repetitieperiode begint. Voor Batelaan gaan repeteren en maken gelijk op. De performers zijn niet alleen uitvoerenden, maar deel van het maakproces. Voor Van der Lingen gaat er een wereld open. 'Ik ben gewend om te vertrekken vanuit een script, iets dat al bestaat. Als musicalperformer word je snel in een vorm gegoten. Hier wordt juist gebruikgemaakt van ieders individuele sterke kanten.' 'Jetse heeft ons nodig', vult Zevenhuijzen aan. 'Hij heeft niet voor niets deze groep bij elkaar gezocht – juist omdat er iets latents onder zit. In het maakproces gaat blijken hoe dat bij elkaar kan komen'. Iedereen doet hier alles, merkt Van der Lingen op. 'Het is niet zo dat er eentje staat te spelen terwijl iemand anders aan de kant staat te dansen. Dit maakproces laat mij vooral zien dat een musical maken niet altijd hoeft te gaan als een machine, met een show die binnen twee weken af moet zijn. Dat het stuk er nu nog niet is, maakt het extra leuk.' •

Een leuk avondje uit is een coproductie van Theater Artemis, Het Zuidelijk Toneel en hetpaleis. Te zien van 30 september t/m 4 januari, hzt.nl